

Opinie o obniżeniu wieku emerytalnego

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Ogólnie rzecz biorąc, propozycja obniżenia wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn spotyka się z dość jednoznacznie przychylnym odbiorem społecznym. Poparcie dla planów powrotu do poprzedniego wieku emerytalnego deklaruje ogółem 84% badanych, natomiast sprzeciw wyraża łącznie 12%.
- ▶ Badani poproszeni o wskazanie jednego, najważniejszego – ich zdaniem – kryterium, które powinno decydować o nabyciu uprawnień emerytalnych, najczęściej wskazywali staż pracy (46%). Na drugim miejscu znalazł się wiek (35%).
- ▶ Wśród możliwych do przyjęcia warunków obniżenia wieku emerytalnego największa grupa badanych (48%) wymieniła wymóg posiadania odpowiednio długiego stażu ubezpieczeniowego, co szósty zaś (16%) wskazywał na zniesienie lub znaczne ograniczenie możliwości dorabiania do emerytury. Najmniej zwolenników ma podniesienie podatków (5%) lub znaczące obniżenie wysokości świadczeń emerytalnych w stosunku do zarobków (4%) jako warunku obniżenia wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Jedną z obietnic Prawa i Sprawiedliwości, jakie zostały złożone przed ubiegłorocznymi wyborami prezydenckimi i parlamentarnymi, dotyczyła przywrócenia poprzednio obowiązującego wieku emerytalnego, umożliwiającego kobietom w wieku 60 lat, a mężczyznom w wieku 65 lat przechodzenie na emeryturę. Projekt zmian w tej sprawie wniósł do Sejmu prezydent Andrzej Duda, a przychylne w stosunku do niego stanowisko zajęła Rada Ministrów. Zarazem jednak rząd w swojej opinii przesłanej do Sejmu zasugerował potrzebę uzupełnienia prezydenckiego projektu ustawy „o modyfikacje rozwiązań dotyczących łączenia dalszej aktywności zarobkowej z pobieraniem emerytury i jej wysokością”. Jednocześnie ze strony różnych środowisk pojawiały się postulaty, aby w większym niż dotychczas stopniu jako kryterium nabycia uprawnień emerytalnych uwzględnić staż pracy.

OD CZEGO POWINNO ZALEŻEĆ NABYCIE UPRAWNIENÍ EMERYTALNYCH

W ocenie społecznej¹ nabycie uprawnień emerytalnych powinno być uwarunkowane przede wszystkim stażem pracy (89%). Zdecydowana większość badanych zgodziła się też co do tego, że ważnymi kryteriami regulującymi możliwość przejścia na emeryturę powinny być wiek (74%) oraz płeć (72%). Za istotne uznano także wykonywany zawód (73%) i – w mniejszym stopniu – branżę, w której się pracuje (61%). Większość respondentów (55%) odrzuca natomiast możliwość, aby prawo do przejścia na emeryturę było uzależnione od kwoty zgromadzonej w systemie emerytalnym, a więc od wysokości wypracowanego świadczenia.

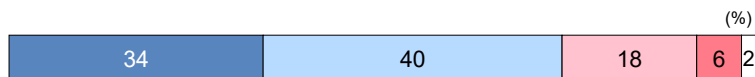
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (315) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 17–25 sierpnia 2016 roku na liczącej 1033 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

**RYS. 1. OD CZEGO POWINNO ZALEŻEĆ PRAWO DO PRZEJŚCIA NA EMERYTURĘ?
CZY PRAWO DO PRZEJŚCIA NA EMERYTURĘ POWINNO ZALEŻEĆ [...] CZY TEŻ NIE?**

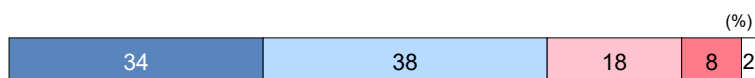
– od stażu pracy

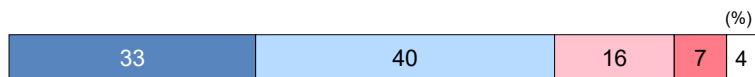
– od wieku

– od płci (różny wiek dla kobiet i mężczyzn)

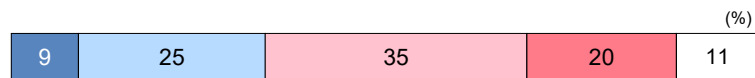
– od wykonywanego zawodu (różny wiek dla różnych zawodów)

– od branży, w której się pracuje (różny wiek dla różnych branż)

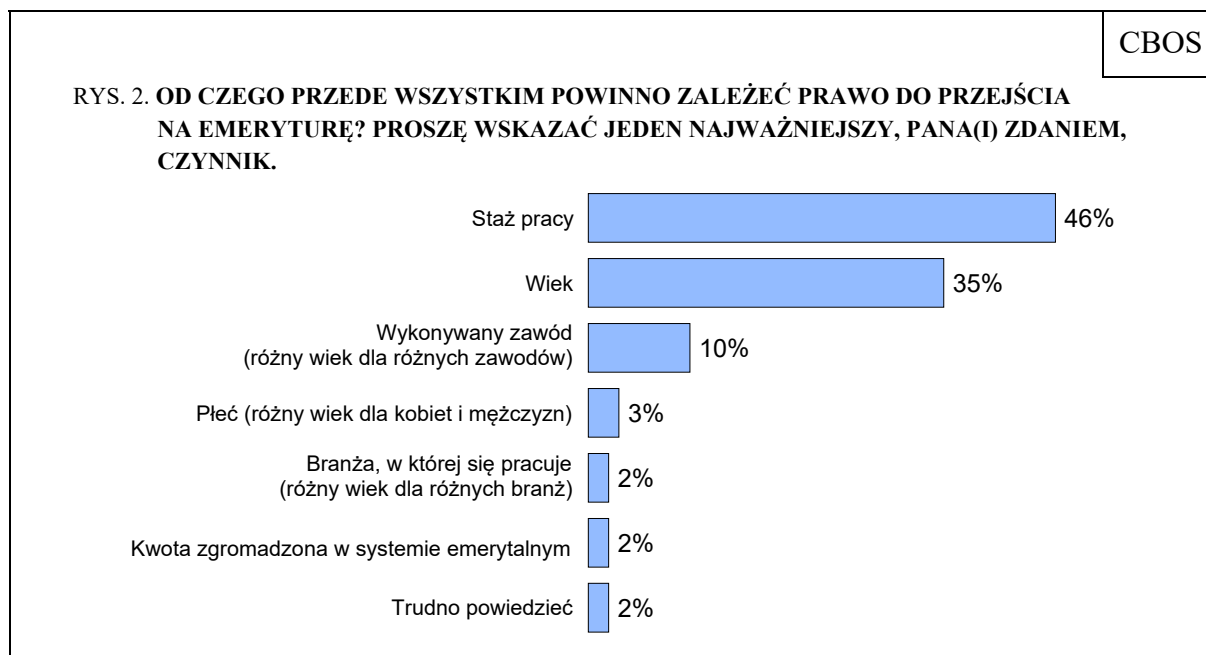

– od kwoty zgromadzonej w systemie emerytalnym

■ Zdecydowanie tak ■ Raczej tak
■ Raczej nie ■ Zdecydowanie nie
■ Trudno powiedzieć

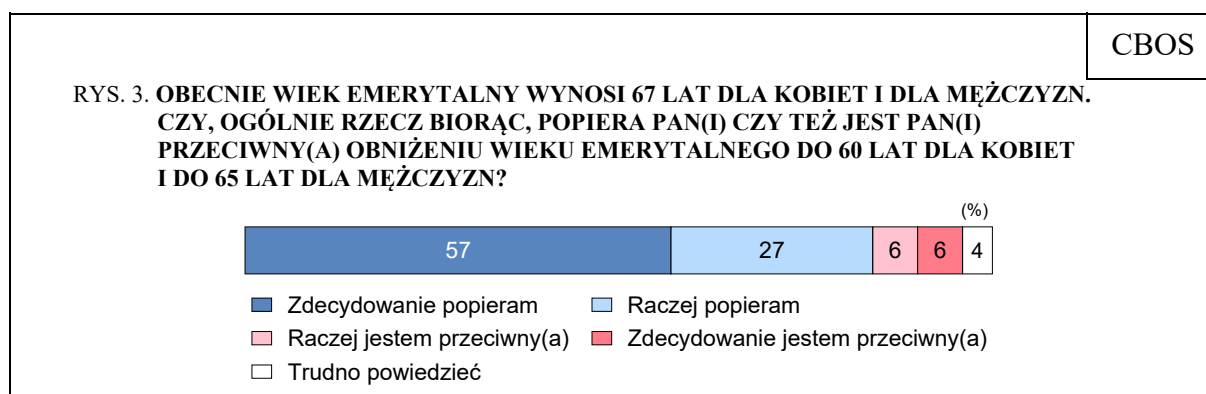
Badani poproszeni o wskazanie jednego, najważniejszego – ich zdaniem – kryterium, które powinno decydować o nabyciu uprawnień emerytalnych, najczęściej wskazywali staż pracy (46%). Dopiero na drugim miejscu znalazł się wiek (35%).

Przekonanie, że to przede wszystkim staż pracy powinien stanowić kryterium nabycia praw emerytalnych, przeważa w większości grup społeczno-demograficznych. Znacząco częściej na wiek niż na staż pracy jako najistotniejsze postulowane kryterium umożliwiające przejście na emeryturę wskazywali ludzie młodzi – od 18 do 24 roku życia (38% wobec 34%), zwłaszcza uczniowie i studenci (45% wobec 30%), a także osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (42% wobec 35%) oraz bezrobotni (42% wobec 30%).

STOSUNEK DO OBNIŻENIA WIEKU EMERYTALNEGO

Ogólnie rzecz biorąc, propozycja obniżenia wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn spotyka się z dość jednoznacznie przychylnym odbiorem społecznym. Poparcie dla planów powrotu do poprzedniego wieku emerytalnego deklaruje ogółem 84% badanych, natomiast sprzeciw wyraża łącznie 12%.

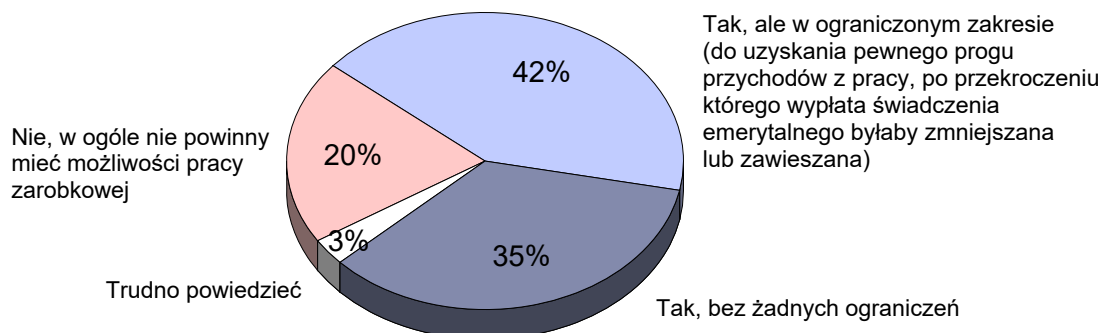
Pozytywny stosunek do obniżenia wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn dominuje we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Rozwiązanie to popiera 82% mężczyzn i 87% kobiet. Do grup najpowszechniej je popierających należą mieszkańcy wsi (91%) i badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (94%), a spośród grup zawodowych – rolnicy (98%) oraz robotnicy wykwalifikowani (90%) i niewykwalifikowani (92%). Stosunkowo najwięcej przeciwników powrotu do poprzedniego wieku emerytalnego jest wśród mieszkańców największych miast, mających co najmniej 500 tys. ludności (22%) oraz osób najlepiej wykształconych i sytuowanych (24% wśród badanych z wyższym wykształceniem i tyle samo wśród osób o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej). W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najczęściej przeciwni obniżeniu wieku emerytalnego są kadra kierownicza i specjaliści (28%) oraz właściciele firm (29%).

EMERYTURA A PRACA ZAROBKOWA

Obecnie emeryci, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny, mogą dorabiać do swoich świadczeń bez żadnych ograniczeń. W przypadku osób pobierających wcześniejsze emerytury obowiązuje jednak limit przychodów. W zależności od wysokości osiąganych przychodów świadczenie emerytalne może zostać zawieszane lub zmniejszone.

Jednym z pomysłów na zmniejszenie kosztów obniżenia wieku emerytalnego jest ograniczenie możliwości dorabiania przez emerytów. Miałoby to stanowić zachętę dla starszych pracowników do wydłużania aktywności zawodowej i odkładania momentu przejścia na emeryturę. Tylko co piąty ankietowany uważa, że wraz z obniżeniem wieku emerytalnego emeryci nie powinni mieć możliwości podejmowania pracy zarobkowej. Większość natomiast (ogółem 77%) sądzi, że powinni mieć możliwość kontynuowania pracy zarobkowej przynajmniej w ograniczonym zakresie.

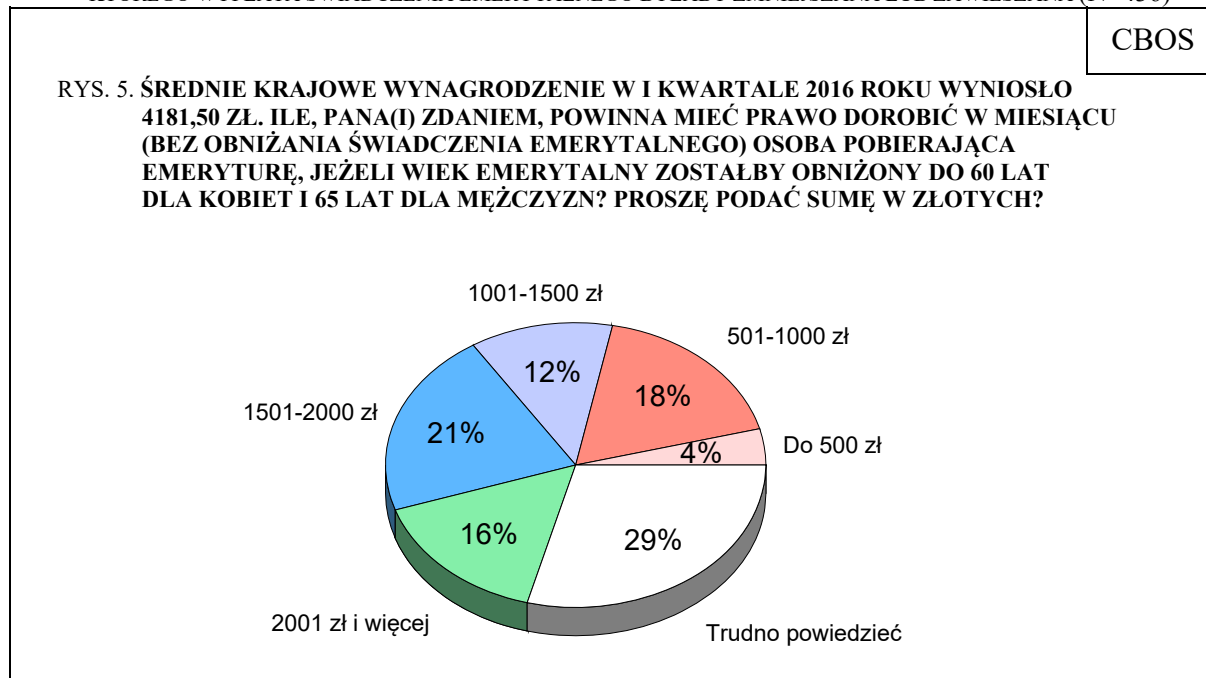
RYS. 4. JEŻELI DOSZŁOBY DO OBNIŻENIA WIEKU EMERYTALNEGO (DO 60 LAT DLA Kobiet I 65 DLA MĘŻCZYŹN), TO CZY OSOBY POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIA EMERYTALNE POWINNY MIEĆ MOŻLIWOŚĆ KONTYNUOWANIA PRACY ZAROBKOWEJ CZY TEŻ NIE?

Za utrzymaniem możliwości kontynuowania pracy zarobkowej po przejściu na emeryturę najczęściej opowiadają się mieszkańcy największych miast (ogółem 87%, w tym 52% jest za pracą bez żadnych ograniczeń), badani z wyższym wykształceniem (odpowiednio: 90% i 40%), a także osoby najlepiej sytuowane – o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej (odpowiednio: 85% i 42%). W grupach społeczno-zawodowych utrzymanie możliwości podejmowania pracy zarobkowej przez emerytów popierają przede wszystkim kadra kierownicza i specjaliści (ogółem 93%, w tym 47% jest za pracą bez żadnych ograniczeń), właściciele firm (odpowiednio: 87% i 46%) oraz uczniowie i studenci (odpowiednio: 86% i 33%). Brak możliwości pracy zarobkowej najczęściej akceptują badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (33%), rolnicy (32%) oraz robotnicy wykwalifikowani (30%).

Zwolennicy pozostawienia możliwości kontynuowania pracy zarobkowej, ale w ograniczonym zakresie, uważają, że w przypadku obniżenia wieku emerytalnego emeryci powinni mieć prawo dorobić w miesiącu średnio mniej więcej połowę przeciętnego wynagrodzenia w kraju, czyli około 2000 zł.

DEKLARACJE BADANYCH UWAŻAJĄCYCH, ŻE JEŚLI DOSZŁOBY DO OBNIŻENIA WIEKU EMERYTALNEGO, TO OSOBY POBIERAJĄCE ŚWIADCZENIE EMERYTALNE POWINNY MIEĆ MOŻLIWOŚĆ KONTYNOWANIA PRACY ZAROBKOWEJ W OGRANICZONYM ZAKRESIE, DO UZYSKANIA PEWNEGO PROGU PRZYCHODÓW Z PRACY, PO PRZEKROCZENIU KTÓREGO WYPŁATA ŚWIADCZENIA EMERYTALNEGO BYŁABY ZMNIEJSZANA LUB ZAWIESZANA (N=436)

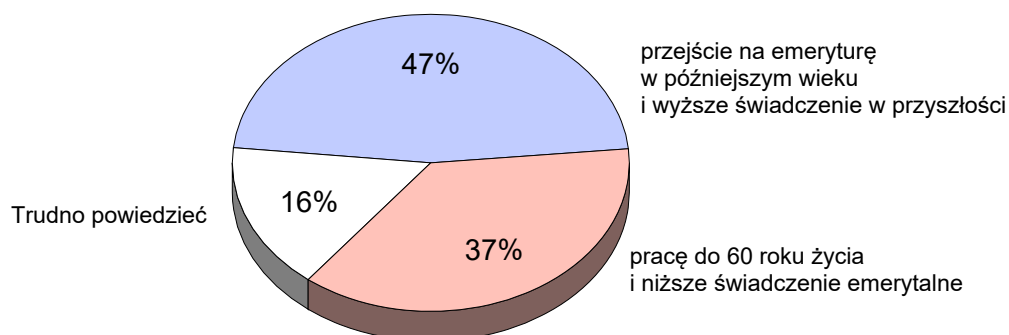
Osoby deklarujące, że nie pobierają emerytury ani renty z tytułu niezdolności do pracy, zostały zapytane o to, co zrobiłyby mając wybór między pracą do 60 roku życia (kobiety) lub 65 (mężczyźni) i niższym świadczeniem emerytalnym a przejściem na emeryturę w późniejszym wieku i wyższym świadczeniem w przyszłości. Opinie zarówno kobiet,

jak i mężczyzn były w tej kwestii podzielone. Mężczyźni nieco częściej wybierali pracę do 65 roku życia i niższe świadczenie (47%) niż wydłużenie aktywności zawodowej i wyższą emeryturę (42%). Kobiety częściej deklarowały chęć dłuższej pracy i wyższe świadczenie w przyszłości (47%) niż pracę do 60 roku życia i niższe świadczenie (37%).

DEKLARACJE Kobiet niepobierających emerytury ani renty z tytułu niezdolności do pracy
(N=379)

CBOS

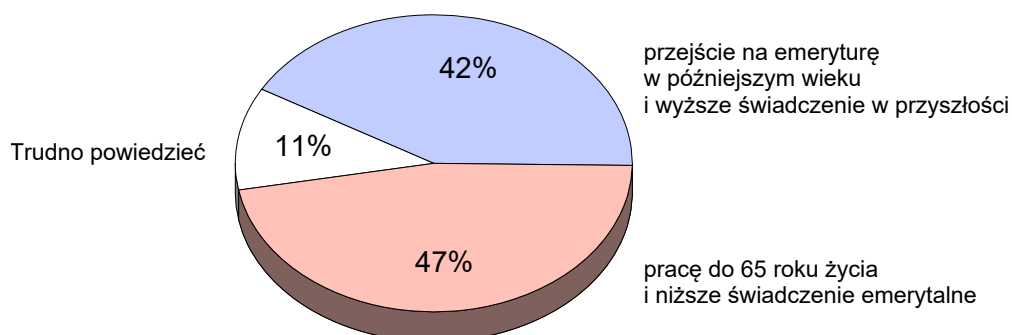
RYS. 6. TEGO OCZYWIŚCIE NIE MOŻNA WIEDZIEĆ NA PEWNO, ALE, JAK SIĘ PANI WYDAJE, CZY MAJĄC WYBÓR MIĘDZY PRACĄ ZAWODOWĄ DO 60 ROKU ŻYCIA I NIŻSZYM ŚWIADCZENIEM EMERYTALNYM PO JEJ ZAKOŃCZENIU A PRZEJŚCIEM NA EMERYTURĘ W PÓŹNIEJSZYM WIEKU I WYŻSZYM ŚWIADCZENIEM W PRZYSZŁOŚCI, WYBRAŁABY PANI:

DEKLARACJE Mężczyzn niepobierających emerytury ani renty z tytułu niezdolności do pracy
(N=358)

CBOS

RYS. 7. TEGO OCZYWIŚCIE NIE MOŻNA WIEDZIEĆ NA PEWNO, ALE, JAK SIĘ PANU WYDAJE, CZY MAJĄC WYBÓR MIĘDZY PRACĄ ZAWODOWĄ DO 65 ROKU ŻYCIA I NIŻSZYM ŚWIADCZENIEM EMERYTALNYM A PRZEJŚCIEM NA EMERYTURĘ W PÓŹNIEJSZYM WIEKU I WYŻSZYM ŚWIADCZENIEM W PRZYSZŁOŚCI, WYBRAŁBY PAN:

Zainteresowanie wydłużaniem aktywności zawodowej wykazują przede wszystkim ludzie młodzi, dla których emerytura to jeszcze odległa perspektywa, zwłaszcza osoby od 18 do 24 roku życia (57%), uczniowie i studenci (65%). Respondenci mający co najmniej 45 lat preferują raczej przejście na emeryturę w wieku 60/65 lat i niższe świadczenie emerytalne. Zainteresowani kontynuowaniem pracy zawodowej i pobieraniem wyższych świadczeń emerytalnych częściej niż przeciętnie są także mieszkańcy miast dużych (od 100 tys.

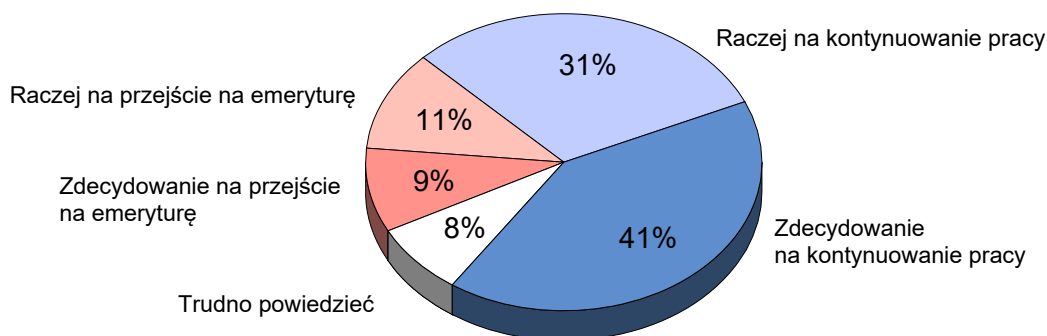
do 500 tys. ludności – 55%) i największych (59%), osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (53% badanych z wyższym wykształceniem i tyle samo o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej).

Gdyby się okazało, że badani (osoby niepobierające obecnie emerytury ani renty z tytułu niezdolności do pracy) mogą liczyć w przyszłości na świadczenie emerytalne w minimalnej wysokości (882,56 zł), większość z nich (ogółem 72%, w tym 72% kobiet i 73% mężczyzn) zdecydowałaby się na kontynuowanie pracy zawodowej. Zamierzający kontynuować pracę przeważają we wszystkich grupach społeczno-demograficznych, z wyjątkiem rolników, wśród których równie dużo zdecydowałoby się na dalszą pracę, co na przejście na emeryturę (po 45%). Ponadprzeciętnie często chęć kontynuowania pracy w przypadku ewentualności otrzymywania minimalnej emerytury deklarują ludzie młodzi: w wieku 18–24 lata (85%) oraz mający od 25 do 34 lat (82%), zwłaszcza zaś uczniowie i studenci (89%). Deklaracje takie ponadprzeciętnie często składają mieszkańcy dużych miast (82% z miast od 100 tys. do 499 tys. ludności oraz 80% z miast liczących 500 tys. ludności i więcej) oraz osoby z wyższym wykształceniem (81%).

DEKLARACJE OSÓB NIEPOBIERAJĄCYCH EMERYTURY ANI RENTY Z TYTUŁU NIEZDOLNOŚCI DO PRACY (N=740)

CBOS

RYS. 8. GDYBY OKAZAŁO SIĘ, ŻE PANA(I) EMERYTURA MA WYNIEŚĆ 882,56 ZŁ BRUTTO (TYLE WYNOSI OBECNIE MINIMALNA EMERYTURA W POLSCE), ZAŚ KONTYNUOWANIE PRACY POZWOLIŁOBY NA JEJ PODWYŻSZENIE, TO CZY ZDECYDOWAŁ(A)BY SIĘ PAN(I) NA PRZEJŚCIE NA EMERYTURĘ CZY TEŻ NA KONTYNUOWANIE PRACY?

AKCEPTACJA KOSZTÓW I OGRANICZEŃ ZWIĄZANYCH Z OBNIŻENIEM WIEKU EMERYTALNEGO

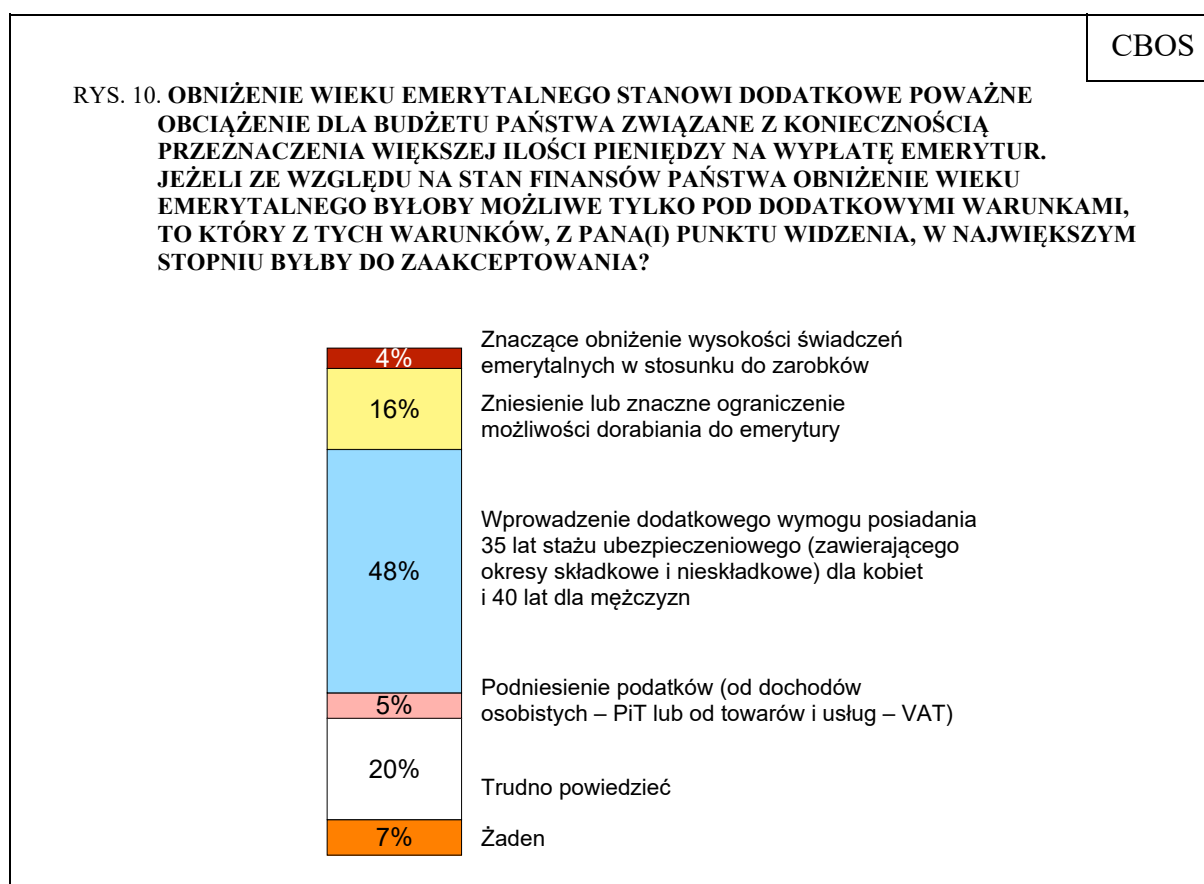
Obniżenie wieku emerytalnego i wcześniejsze przechodzenie na emeryturę będzie w przyszłości dodatkowym obciążeniem dla finansów publicznych, nawet biorąc pod uwagę zmniejszenie wysokości świadczeń emerytalnych w stosunku do zarobków. Wprawdzie Polacy chcieliby powrotu do poprzedniego wieku emerytalnego, jednak nie za wszelką ceną.

Większość badanych (73%) nie byłaby skłonna zgodzić się na obniżenie wieku emerytalnego, gdyby wiązało się to z podniesieniem podatków. Nie do zaakceptowania dla większości jest także znaczące obniżenie wysokości świadczeń emerytalnych w stosunku do zarobków (60%) oraz zniesienie możliwości dorabiania do emerytury (60%). Ponad połowa (54%) nie zgadza się nawet na ograniczenie możliwości dorabiania przez emerytów. Jedynym warunkiem obniżenia wieku emerytalnego, który byłby dziś do zaakceptowania

przez większość dorosłych Polaków (60%), jest wprowadzenie dodatkowego wymogu posiadania 35 lat stażu ubezpieczeniowego dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn.

Badani zostali dodatkowo poproszeni o wskazanie z podanej listy jednego – ich zdaniem – możliwego do przyjęcia warunku obniżenia wieku emerytalnego. Największa grupa (48%) wymieniła wymóg posiadania odpowiednio długiego stażu ubezpieczeniowego. Pozostali najczęściej wskazywali na zniesienie lub znaczne ograniczenie możliwości dorabiania do emerytury (16%). Najmniej zwolenników ma podniesienie podatków (5%) lub znaczące obniżenie wysokości świadczeń emerytalnych w stosunku do zarobków (4%) jako warunku obniżenia wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

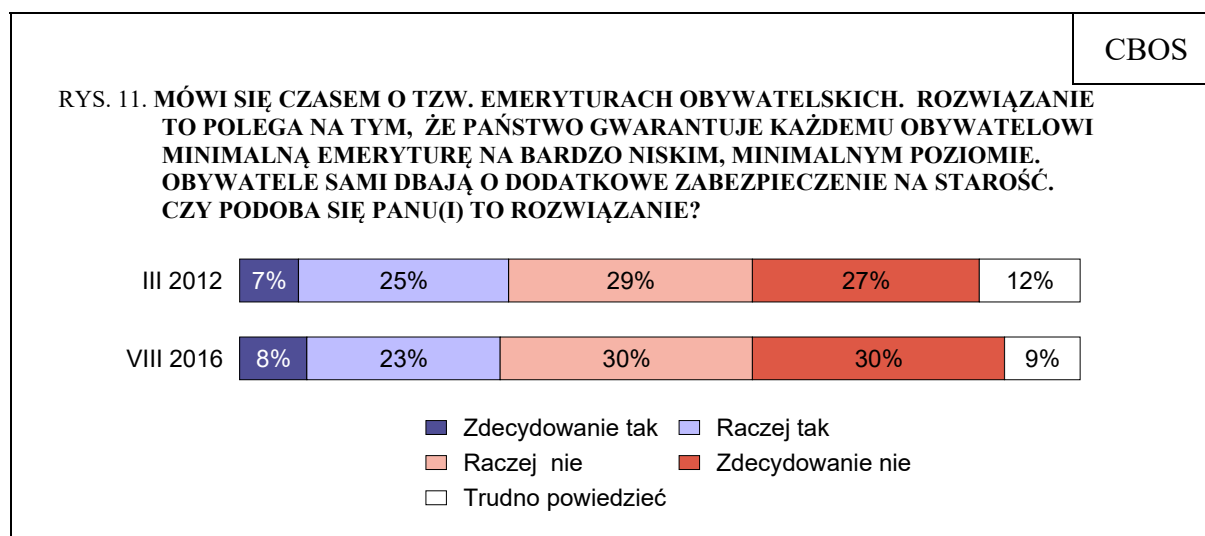
Wymóg osiągnięcia 35/40 lat stażu ubezpieczeniowego jako możliwy do przyjęcia warunek przywrócenia wieku emerytalnego przed reformy jest najczęściej wskazywany we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Szczególnie często wymieniają go badani z największych miast (60%), osoby z wyższym wykształceniem (58%) oraz respondenci najlepiej sytuowani, o najwyższych dochodach *per capita* (55%). Dla najmłodszych badanych częściej niż przeciętnie do przyjęcia jest zniesienie lub ograniczenie możliwości dorabiania do emerytury – na tę kwestię wskazuje 25% respondentów w wieku od 18 do 24 lat.

#

STOSUNEK DO EMERYTUR OBYWATELSKICH

Od czasu do czasu mówi się w Polsce o tzw. emeryturach obywatelskich lub emeryturach państwowych. Rozwiązanie to polega na tym, że państwo gwarantuje każdemu obywatelowi minimalną emeryturę na bardzo niskim poziomie. Obywatele sami dbają o dodatkowe zabezpieczenie na starość. Tego typu rozwiązania funkcjonują w Kanadzie, a także w takich krajach, jak Szwecja, Holandia czy Australia. Wśród zalet systemu emerytalnego wzorowanego na rozwiązaniach kanadyjskich wymienia się m.in. jego prostotę i niskie koszty oraz podkreśla się jego pozytywny wpływ na gospodarkę w związku z mniejszym opodatkowaniem pracy.

Propozycja wprowadzenia emerytur obywatelskich, gwarantowanych przez państwo, nie znajduje szerszego poparcia społecznego. Rozwiązanie to podoba się mniej niż co trzeciemu dorosłemu Polakowi (31%), natomiast większość (60%) jest mu niechętna. W ciągu ostatnich czterech lat przybyło jeszcze przeciwników tego rozwiązania.

Za przyjęciem rozwiązania opartego na systemie kanadyjskim stosunkowo najczęściej opowiadają się najmłodsi ankietowani – od 18 do 24 roku życia (45%), mieszkańcy największych miast (41%) oraz badani z wyższym wykształceniem (39%). Stosunkowo dużo zwolenników wprowadzenia tzw. emerytur obywatelskich jest wśród osób najbardziej religijnych – uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (44%).

Polacy opowiadają się za powrotem do poprzednio obowiązującego wieku emerytalnego – 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Propozycje idące w kierunku zniesienia lub znacznego ograniczenia możliwości dorabiania do emerytury jako warunku obniżenia wieku emerytalnego są jednak krytycznie odbierane. Zdecydowanie bardziej przychylne reakcje budzi obniżenie wieku emerytalnego wraz z wprowadzeniem dodatkowego wymogu posiadania 35 lat stażu ubezpieczeniowego dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn. Generalnie, zgodnie ze społecznym poczuciem sprawiedliwości, to przede wszystkim liczba przepracowanych lat i odprowadzanie składek emerytalnych powinno decydować o nabyciu uprawnień emerytalnych. Propozycje zmiany całego modelu ubezpieczeń społecznych, polegające na oddzieleniu uzyskiwanego na starość świadczenia od aktywności zawodowej nie znajdują szerszego poparcia w polskim społeczeństwie. Pokazuje to sposób myślenia Polaków o emeryturze jako świadczeniu będącym słuszną należnością za przepracowane lata, a nie jako gwarantowanym przez państwo zasiłku na starość.

Znaczna część osób, które jeszcze nie pobierają emerytury, deklaruje, że w przypadku powrotu do poprzednio obowiązującego wieku emerytalnego chciałaby pracować zawodowo dłużej, niż byłoby to konieczne, tak aby mieć wyższe świadczenie emerytalne w przyszłości. Deklaracje takie są częstsze wśród kobiet (które mogłyby pracować krócej) niż wśród mężczyzn. Generalnie kontynuowaniem pracy zawodowej po osiągnięciu wieku emerytalnego zainteresowani są przede wszystkim mieszkańcy dużych miast, osoby najlepiej wykształcone i sytuowane. Perspektywa otrzymywania najniższej emerytury sprawia, że kontynuowanie pracy zarobkowej przestaje być wyborem i staje się koniecznością – w takiej sytuacji zamiar dalszej pracy deklaruje większość badanych.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1

		Od czego przede wszystkim powinno zależeć prawo do przejścia na emeryturę? Proszę wskazać jeden najważniejszy, Pana(i) zdaniem, czynnik.			
		Wiek	Staż pracy	Płeć (różny wiek dla kobiet i mężczyzn)	Wykonywany zawód (różny wiek dla różnych zawodów)
		%	%	%	%
Ogółem		35	46	3	10
Płeć	Mężczyźni	30	51	2	12
	Kobiety	39	42	4	8
Wiek	18-24 lata	38	34	3	17
	25-34	38	40	3	14
	35-44	23	52	4	13
	45-54	28	54	3	10
	55-64	42	46	2	7
	65 lat i więcej	38	47	1	5
Miejsce zamieszkania	Wieś	32	49	4	9
	Miasto do 19 999	36	47	3	11
	20 000 - 99 999	32	48	1	12
	100 000 - 499 999	37	40	3	12
	500 000 i więcej mieszk.	40	42		9
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	42	35	4	8
	Zasadnicze zawodowe	31	52	3	11
	Średnie	34	46	3	11
	Wyższe	32	50	2	11
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	59	2	13
	Średni personel, technicy	28	48	2	15
	Pracownicy adm.-biurowi	39	37	3	13
	Pracownicy usług	33	53	3	7
	Robotnicy wykwalifikowani	29	54	3	13
	Robotnicy niewykwalifik.	34	44	4	9
	Rolnicy	34	52	2	12
	Pracujący na własny rach.	33	50		10
	Bezrobotni	42	30	5	9
	Emeryci	38	45	1	7
	Renciści	43	45	2	6
	Uczniowie i studenci	45	30	1	17
	Gospodynie domowe i inni	28	40	11	11
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	33	54	1
spółce właścicieli prywatnych i państwa		31	46	1	12
sekt. pryw. poza rolnict.		28	52	4	12
prywatnym gosp. rolnym		33	51	2	11
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	38	36	5	11
	Od 650 zł do 999 zł	36	46	4	7
	Od 1000 zł do 1399 zł	36	50	1	9
	Od 1400 zł do 1999 zł	32	47	3	12
	2000 zł i więcej	36	47	2	11
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	43	5	11
	Średnie	34	47	3	9
	Dobre	36	46	2	11
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	42	32	6	9
	Raz w tygodniu	34	48	3	10
	1-2 razy w miesiącu	33	45	4	9
	Kilka razy w roku	33	48	2	12
	W ogóle nie uczestniczy	41	45		9
Poglądy polityczne	Lewica	31	55	1	8
	Centrum	31	47	2	13
	Prawica	36	46	4	9
	Trudno powiedzieć	40	42	3	9

Tabela 1 (cd.)

		Od czego przede wszystkim powinno zależeć prawo do przejścia na emeryturę? Proszę wskazać jeden najważniejszy, Pana(i) zdaniem, czynnik.			Liczba osób
		Branża, w której się pracuje (różny wiek dla różnych branż)	Kwota zgromadzona w systemie emerytalnym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		2	2	2	1032
Płeć	Mężczyźni	1	2	2	488
	Kobiety	3	1	3	544
Wiek	18-24 lata	3	4	1	80
	25-34	1	2	1	200
	35-44	1	4	2	194
	45-54	2	1	3	157
	55-64	1	2	0	186
	65 lat i więcej	4	1	4	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	2	1	3	413
	Miasto do 19 999	2	0	0	149
	20 000 - 99 999	3	3	1	202
	100 000 - 499 999	1	3	4	164
	500 000 i więcej mieszk.	2	4	3	104
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	1	6	203
	Zasadnicze zawodowe	1	1	1	252
	Średnie	2	2	1	316
	Wyższe	1	3	1	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.		1		100
	Średni personel, technicy		4	3	41
	Pracownicy adm.-biurowi	1	4	3	65
	Pracownicy usług	3	1		84
	Robotnicy wykwalifikowani	1		1	134
	Robotnicy niewykwalifik.	3	2	3	46
	Rolnicy				45
	Pracujący na własny rach.		4	3	43
	Bezrobotni	2	7	5	66
	Emeryci	3	0	4	246
	Renciści		1	4	57
	Uczniowie i studenci	4	3	1	48
	Gospodynie domowe i inni	4	5		57
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej		1	1
spółce właścicieli prywatnych i państwa		4	3	2	109
sekt. pryw. poza rolnict.			2	2	264
prywatnym gosp. rolnym		1	2		49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	2	1	6	121
	Od 650 zł do 999 zł	3	2	2	132
	Od 1000 zł do 1399 zł	2	1	1	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	2	1	2	142
	2000 zł i więcej	1	2	1	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	2	2	12	67
	Średnie	2	2	2	443
	Dobre	2	2	1	523
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		2	10	46
	Raz w tygodniu	2	2	1	451
	1-2 razy w miesiącu	4	2	3	172
	Kilka razy w roku	1	1	3	226
	W ogóle nie uczestniczy	0	4	2	131
Poglądy polityczne	Lewica	2	2		145
	Centrum	1	3	3	263
	Prawica	2	2	1	348
	Trudno powiedzieć	2		5	260

Tabela 2

		Obecnie wiek emerytalny wynosi 67 lat dla kobiet i dla mężczyzn. Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i), czy też jest Pan(i) przeciwny(a) obniżeniu wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i do 65 lat dla mężczyzn?			Liczba osób
		Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		84	12	4	1032
Płeć	Mężczyźni	82	15	4	488
	Kobiety	87	10	4	544
Wiek	18-24 lata	89	7	4	80
	25-34	83	11	6	200
	35-44	82	13	4	194
	45-54	88	10	1	157
	55-64	86	13	1	186
	65 lat i więcej	81	14	5	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	91	6	3	413
	Miasto do 19 999	82	11	6	149
	20 000 - 99 999	83	14	3	202
	100 000 - 499 999	79	17	4	164
	500 000 i więcej mieszk.	74	22	4	104
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	88	7	5	203
	Zasadnicze zawodowe	94	5	2	252
	Średnie	85	11	3	316
	Wyższe	71	24	6	261
Grupa społeczna zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	28	7	100
	Średni personel, technicy	79	9	12	41
	Pracownicy adm.-biurowi	85	11	4	65
	Pracownicy usług	80	16	4	84
	Robotnicy wykwalifikowani	90	8	1	134
	Robotnicy niewykwalifik.	92	8		46
	Rolnicy	98	2		45
	Pracujący na własny rach.	68	29	4	43
	Bezrobotni	88	7	5	66
	Emeryci	86	10	4	246
	Renciści	93	6	1	57
	Uczniowie i studenci	87	7	6	48
	Gospodynie domowe i inni	87	13		57
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	79	16	5
spółce właścicieli prywatnych i państwa		81	15	5	109
sekt. pryw. poza rolnict.		82	15	3	264
prywatnym gosp. rolnym		96	4		49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	89	7	4	121
	Od 650 zł do 999 zł	92	6	2	132
	Od 1000 zł do 1399 zł	91	5	4	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	85	11	3	142
	2000 zł i więcej	72	24	4	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	91	6	3	67
	Średnie	87	10	3	443
	Dobre	81	15	4	523
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	80	10	10	46
	Raz w tygodniu	90	8	3	451
	1-2 razy w miesiącu	83	11	6	172
	Kilka razy w roku	82	15	3	226
	W ogóle nie uczestniczy	74	22	4	131
Poglądy polityczne	Lewica	76	20	5	145
	Centrum	81	17	2	263
	Prawica	89	8	3	348
	Trudno powiedzieć	85	8	7	260

Tabela 3

		Jeżeli doszłoby do obniżenia wieku emerytalnego (do 60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn), to czy osoby pobierające świadczenia emerytalne powinny mieć możliwość kontynuowania pracy zarobkowej czy też nie?				Liczba osób
		Tak, bez żadnych ograniczeń	Tak, ale w ograniczonym zakresie (do uzyskania pewnego progu przychodów z pracy, po przekroczeniu którego wypłata świadczenia emerytalnego byłaby zmniejszona lub zawieszona)	Nie, w ogóle nie powinny mieć możliwości pracy zarobkowej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		35	42	20	3	1032
Płeć	Mężczyźni	37	39	20	4	488
	Kobiety	32	45	20	3	544
Wiek	18-24 lata	33	46	13	8	80
	25-34	35	47	17	2	200
	35-44	38	39	20	3	194
	45-54	28	50	20	1	157
	55-64	36	43	19	2	186
	65 lat i więcej	37	34	23	6	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	32	41	22	5	413
	Miasto do 19 999	35	44	18	3	149
	20 000 - 99 999	32	44	24	0	202
	100 000 - 499 999	34	48	16	2	164
	500 000 i więcej mieszk.	52	35	9	4	104
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	26	32	33	8	203
	Zasadnicze zawodowe	35	43	19	3	252
	Średnie	36	42	21	1	316
	Wyższe	40	50	8	2	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	47	46	4	3	100
	Średni personel, technicy	28	53	19		41
	Pracownicy adm.-biurowi	31	52	17		65
	Pracownicy usług	37	44	19		84
	Robotnicy wykwalifikowani	34	35	30	2	134
	Robotnicy niewykwalifik.	31	41	19	8	46
	Rolnicy	27	38	32	3	45
	Pracujący na własny rach.	46	41	7	6	43
	Bezrobotni	33	45	18	5	66
	Emeryci	32	39	23	5	246
	Renciści	28	51	17	4	57
	Uczniowie i studenci	33	53	9	5	48
	Gospodynie domowe i inni	42	32	26		57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	36	47	14	3	148
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	37	46	16	1	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	40	19	2	264
	prywatnym gosp. rolnym	25	41	31	3	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	25	44	24	7	121
	Od 650 zł do 999 zł	29	46	20	5	132
	Od 1000 zł do 1399 zł	32	48	17	3	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	37	41	22		142
	2000 zł i więcej	42	43	14	2	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	27	40	26	6	67
	Średnie	34	42	20	4	443
	Dobre	36	43	18	2	523
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	40	16	3	46
	Raz w tygodniu	30	45	21	4	451
	1-2 razy w miesiącu	35	43	18	4	172
	Kilka razy w roku	41	41	17	1	226
	W ogóle nie uczestniczy	38	35	23	4	131
Poglądy polityczne	Lewica	46	42	10	2	145
	Centrum	31	49	20	0	263
	Prawica	37	42	17	4	348
	Trudno powiedzieć	30	37	28	6	260

Tabela 4

		Tego oczywiście nie można wiedzieć na pewno, ale, jak się Panu(i) wydaje, czy mając wybór między pracą zawodową do 60/65 roku życia i niższym świadczeniem emerytalnym po jej zakończeniu, a przejściem na emeryturę w późniejszym wieku i wyższym świadczeniem w przyszłości, wybrał(a)by Pan(i):			Liczba osób
		pracę do 60/65 roku życia i niższe świadczenie emerytalne	przejście na emeryturę w późniejszym wieku i wyższe świadczenie w przyszłości	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		42	44	14	737
Płeć	Mężczyźni	47	42	11	358
	Kobiety	37	47	16	379
Wiek	18-24 lata	26	57	17	80
	25-34	40	45	15	196
	35-44	36	49	14	191
	45-54	51	38	11	140
	55-64	55	36	9	109
	65 lat i więcej	45	39	15	22
Miejsce zamieszkania	Wieś	43	40	17	295
	Miasto do 19 999	44	42	14	112
	20 000 - 99 999	47	40	13	149
	100 000 - 499 999	38	55	7	119
	500 000 i więcej mieszk.	30	59	11	62
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	41	39	20	101
	Zasadnicze zawodowe	52	37	12	176
	Średnie	45	45	10	241
	Wyższe	31	53	16	220
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	31	53	15	94
	Średni personel, technicy	45	45	11	39
	Pracownicy adm.-biurowi	36	49	15	63
	Pracownicy usług	45	47	8	79
	Robotnicy wykwalifikowani	50	36	13	132
	Robotnicy niewykwalifik.	47	39	14	45
	Rolnicy	45	36	19	44
	Pracujący na własny rach.	35	47	18	39
	Bezrobotni	45	45	11	66
	Emeryci	57	34	8	10
	Renciści	40	38	22	22
	Uczniowie i studenci	21	65	14	47
	Gospodynie domowe i inni	50	36	13	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	46	38	16	142
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	51	13	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	42	46	12	251
	prywatnym gosp. rolnym	41	40	19	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	43	38	19	93
	Od 650 zł do 999 zł	43	41	16	87
	Od 1000 zł do 1399 zł	47	47	6	97
	Od 1400 zł do 1999 zł	47	41	12	96
	2000 zł i więcej	40	53	7	128
Ocena własnych war. mater.	Złe	45	48	7	40
	Średnie	43	45	11	290
	Dobre	41	44	16	407
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	22	33	21
	Raz w tygodniu	45	39	15	308
	1-2 razy w miesiącu	37	53	10	129
	Kilka razy w roku	41	45	13	175
	W ogóle nie uczestniczy	40	52	8	100
Poglądy polityczne	Lewica	36	57	7	108
	Centrum	43	46	10	210
	Prawica	46	43	11	219
	Trudno powiedzieć	40	36	24	188

Tabela 5

		Gdyby okazało się, że Pana(i) emerytura ma wynieść 882,56 zł brutto (tyle wynosi obecnie minimalna emerytura w Polsce), zaś kontynuowanie pracy pozwoliłoby na jej podwyższenie, to czy zdecydował(a)by się Pan(i) na przejście na emeryturę czy też na kontynuowanie pracy?			Liczba osób
		Na kontynuowanie pracy	Na przejście na emeryturę	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		72	20	8	740
Płeć	Mężczyźni	73	22	6	358
	Kobiety	72	18	10	382
Wiek	18-24 lata	85	8	7	80
	25-34	82	12	6	197
	35-44	73	19	8	192
	45-54	63	28	9	141
	55-64	59	33	8	108
	65 lat i więcej	48	30	23	22
Miejsce zamieszkania	Wieś	66	25	9	295
	Miasto do 19 999	72	21	7	112
	20 000 - 99 999	73	18	9	150
	100 000 - 499 999	82	12	6	121
	500 000 i więcej mieszk.	80	13	7	62
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	57	30	13	101
	Zasadnicze zawodowe	68	26	6	176
	Średnie	74	18	8	244
	Wyższe	81	12	7	220
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	77	13	11	93
	Średni personel, technicy	74	17	9	39
	Pracownicy adm.-biurowi	80	14	7	64
	Pracownicy usług	80	13	7	80
	Robotnicy wykwalifikowani	75	21	4	132
	Robotnicy niewykwalifik.	64	30	6	45
	Rolnicy	45	45	10	44
	Pracujący na własny rach.	62	32	6	39
	Bezrobotni	71	20	10	66
	Emeryci	58	19	23	10
	Renciści	57	21	22	22
	Uczniowie i studenci	89	6	5	48
	Gospodynie domowe i inni	68	24	8	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	72	17	11	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	80	14	6	104
	sekt. pryw. poza rolnict.	74	21	5	250
	prywatnym gosp. rolnym	50	40	9	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	72	18	10	93
	Od 650 zł do 999 zł	68	20	12	89
	Od 1000 zł do 1399 zł	75	18	6	97
	Od 1400 zł do 1999 zł	70	26	3	96
	2000 zł i więcej	75	21	4	128
Ocena własnych war. mater.	Złe	69	26	6	40
	Średnie	66	25	9	291
	Dobre	77	15	8	409
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	21	24	21
	Raz w tygodniu	69	23	8	308
	1-2 razy w miesiącu	81	15	4	130
	Kilka razy w roku	71	20	9	176
	W ogóle nie uczestniczy	77	15	8	100
Poglądy polityczne	Lewica	74	17	8	109
	Centrum	78	17	6	211
	Prawica	67	26	7	220
	Trudno powiedzieć	72	18	10	188

Tabela 6

		Obecnie wiek emerytalny wynosi 67 lat dla kobiet i dla mężczyzn. Czy poparł(a)by Pan(i) obniżenie wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i do 65 lat dla mężczyzn, jeśli wiązałoby się to ze znaczącym obniżeniem wysokości świadczeń emerytalnych w stosunku do zarobków?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		26	60	14	1027
Płeć	Mężczyźni	25	64	11	486
	Kobiety	28	57	16	541
Wiek	18-24 lata	16	74	9	80
	25-34	18	70	13	199
	35-44	27	60	13	193
	45-54	36	53	11	155
	55-64	33	59	9	184
	65 lat i więcej	25	52	23	215
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	57	14	413
	Miasto do 19 999	23	61	16	149
	20 000 - 99 999	27	59	14	200
	100 000 - 499 999	21	69	11	162
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	28	60	12	103
	Podstawowe / gimnazjalne	29	45	25	203
	Zasadnicze zawodowe	36	50	13	252
	Średnie	22	69	10	313
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	20	70	10	258
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	21	69	9	98
	Średni personel, technicy	29	63	9	40
	Pracownicy adm.-biurowi	23	62	15	65
	Pracownicy usług	26	68	6	81
	Robotnicy wykwalifikowani	34	61	6	134
	Robotnicy niewykwalifik.	16	61	22	46
	Rolnicy	25	53	22	45
	Pracujący na własny rach.	23	71	6	43
	Bezrobotni	40	49	11	65
	Emeryci	26	53	20	246
	Renciści	28	52	20	57
	Uczniowie i studenci	9	83	7	48
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	28	55	17	57
	inst. państw., publicznej	28	63	9	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	72	8	107
	sekt. pryw. poza rolnict.	26	64	9	262
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	25	55	20	48
	Do 649 zł	41	42	18	121
	Od 650 zł do 999 zł	25	60	15	131
	Od 1000 zł do 1399 zł	28	58	14	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	30	61	9	142
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	23	72	6	182
	Złe	36	48	16	67
	Średnie	29	55	16	439
Udział w prakt. religijnych	Dobre	23	66	11	520
	Kilka razy w tygodniu	43	41	16	46
	Raz w tygodniu	28	56	15	450
	1-2 razy w miesiącu	28	62	9	168
	Kilka razy w roku	20	65	15	225
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	23	67	10	131
	Lewica	21	71	7	145
	Centrum	25	66	9	263
	Prawica	34	53	13	344
	Trudno powiedzieć	21	56	22	259

Tabela 7

		Obecnie wiek emerytalny wynosi 67 lat dla kobiet i dla mężczyzn. Czy poparł(a)by Pan(i) obniżenie wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i do 65 lat dla mężczyzn, jeśli wiązałoby się to ze zniesieniem możliwości dorabiania do emerytury?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		31	60	10	1025
Płeć	Mężczyźni	30	61	9	485
	Kobiety	32	58	10	540
Wiek	18-24 lata	28	65	7	79
	25-34	30	61	9	199
	35-44	25	66	9	193
	45-54	35	58	8	155
	55-64	38	57	5	184
	65 lat i więcej	29	55	16	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	39	50	11	413
	Miasto do 19 999	28	60	12	149
	20 000 - 99 999	31	60	9	199
	100 000 - 499 999	20	73	7	162
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	19	75	6	103
	Podstawowe / gimnazjalne	37	43	20	203
	Zasadnicze zawodowe	38	53	9	252
	Średnie	30	65	6	312
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	19	73	7	258
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	76	9	98
	Średni personel, technicy	26	71	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	24	68	7	65
	Pracownicy usług	38	59	3	81
	Robotnicy wykwalifikowani	37	57	6	133
	Robotnicy niewykwalifik.	41	50	10	46
	Rolnicy	32	48	20	45
	Pracujący na własny rach.	10	76	13	43
	Bezrobotni	36	56	8	65
	Emeryci	33	54	13	246
	Renciści	35	47	18	57
	Uczniowie i studenci	23	73	5	48
	Gospodynie domowe i inni	37	55	7	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	26	64	9	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	64	6	107
	sekt. prywat. poza rolnict.	29	65	6	261
	prywatnym gosp. rolnym	32	49	19	48
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	37	49	13	121
	Od 650 zł do 999 zł	34	55	11	131
	Od 1000 zł do 1399 zł	33	56	10	150
	Od 1400 zł do 1999 zł	35	59	6	142
	2000 zł i więcej	24	71	4	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	51	5	67
	Średnie	30	57	13	439
	Dobre	30	63	7	519
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	44	44	12	46
	Raz w tygodniu	34	54	12	450
	1-2 razy w miesiącu	31	62	8	168
	Kilka razy w roku	26	66	8	225
	W ogóle nie uczestniczy	23	69	8	130
Poglądy polityczne	Lewica	24	74	3	145
	Centrum	31	67	3	263
	Prawica	34	53	12	343
	Trudno powiedzieć	30	53	17	259

Tabela 8

		Obecnie wiek emerytalny wynosi 67 lat dla kobiet i dla mężczyzn. Czy popart(a)by Pan(i) obniżenie wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i do 65 lat dla mężczyzn, jeśli wiązałoby się to z ograniczeniem możliwości dorabiania do emerytury?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		37	54	9	1027
Płeć	Meżczyźni	37	55	8	487
	Kobiety	37	53	10	540
Wiek	18-24 lata	27	62	11	80
	25-34	37	55	8	199
	35-44	29	62	9	194
	45-54	44	48	8	155
	55-64	44	51	6	184
	65 lat i więcej	35	51	14	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	41	47	12	413
	Miasto do 19 999	27	62	12	149
	20 000 - 99 999	38	52	10	200
	100 000 - 499 999	37	61	2	163
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	30	65	5	103
	Podstawowe / gimnazjalne	36	45	19	203
	Zasadnicze zawodowe	44	46	9	252
	Średnie	39	57	5	313
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	27	66	7	259
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	64	10	98
	Średni personel, technicy	28	69	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	29	64	7	65
	Pracownicy usług	40	58	3	81
	Robotnicy wykwalifikowani	47	48	5	134
	Robotnicy niewykwalifik.	40	47	13	46
	Rolnicy	50	42	8	45
	Pracujący na własny rach.	26	66	8	43
	Bezrobotni	41	46	13	66
	Emeryci	37	51	12	246
	Renciści	50	34	16	57
	Uczniowie i studenci	20	65	14	48
Gospodynie domowe i inni	27	65	8	57	
Pracuje w:	inst. państw. publicznej	29	63	8	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	38	57	5	107
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	56	6	262
	prywatnym gosp. rolnym	44	49	7	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	42	45	13	121
	Od 650 zł do 999 zł	32	58	10	131
	Od 1000 zł do 1399 zł	42	46	12	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	43	51	6	142
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	33	64	3	182
	Złe	51	45	4	67
	Średnie	35	53	12	440
Udział w prakt. religijnych	Dobre	36	56	8	520
	Kilka razy w tygodniu	38	50	12	46
	Raz w tygodniu	41	49	10	450
	1-2 razy w miesiącu	30	61	9	169
	Kilka razy w roku	34	57	9	225
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	36	57	7	131
	Lewica	35	63	1	145
	Centrum	36	60	4	263
	Prawica	40	50	10	345
	Trudno powiedzieć	34	49	17	259

Tabela 9

		Obecnie wiek emerytalny wynosi 67 lat dla kobiet i dla mężczyzn. Czy popart(a)by Pan(i) obniżenie wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i do 65 lat dla mężczyzn, jeśli wiązałyby się to z wprowadzeniem dodatkowego wymogu posiadania 35 lat stażu ubezpieczeniowego (zawierającego okresy składkowe i nieskładkowe) dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		60	27	13	1031
Płeć	Mężczyźni	65	27	9	487
	Kobiety	56	28	16	543
Wiek	18-24 lata	46	37	17	80
	25-34	55	35	10	199
	35-44	61	27	12	194
	45-54	62	29	10	157
	55-64	67	22	11	186
	65 lat i więcej	63	19	18	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	63	23	14	413
	Miasto do 19 999	49	35	15	149
	20 000 - 99 999	62	27	11	202
	100 000 - 499 999	59	29	12	163
	500 000 i więcej mieszk.	61	32	7	104
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	60	22	18	203
	Zasadnicze zawodowe	64	25	11	252
	Średnie	63	25	12	314
	Wyższe	53	36	11	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	55	33	12	100
	Średni personel, technicy	74	20	6	40
	Pracownicy adm.-biurowi	52	36	12	65
	Pracownicy usług	52	37	10	83
	Robotnicy wykwalifikowani	68	24	9	134
	Robotnicy niewykwalifik.	50	34	16	46
	Rolnicy	74	13	13	45
	Pracujący na własny rach.	55	37	8	43
	Bezrobotni	52	41	8	66
	Emeryci	67	16	17	246
	Renciści	62	26	13	57
	Uczniowie i studenci	39	43	19	48
	Gospodynie domowe i inni	60	26	14	57
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	63	25	13
spółce właścicieli prywatnych i państwa		55	34	11	108
sekt. pryw. poza rolnict.		58	33	8	263
prywatnym gosp. rolnym		72	16	12	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	55	31	15	121
	Od 650 zł do 999 zł	57	27	16	132
	Od 1000 zł do 1399 zł	69	18	13	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	63	29	8	142
	2000 zł i więcej	59	33	8	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	57	31	13	67
	Średnie	65	23	13	442
	Dobre	57	31	13	522
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	52	31	17	46
	Raz w tygodniu	64	22	13	451
	1-2 razy w miesiącu	58	27	15	172
	Kilka razy w roku	61	29	10	225
	W ogóle nie uczestniczy	51	39	11	131
Poglądy polityczne	Lewica	62	31	7	145
	Centrum	63	31	6	263
	Prawica	66	21	13	347
	Trudno powiedzieć	50	28	23	260

Tabela 10

		Obecnie wiek emerytalny wynosi 67 lat dla kobiet i dla mężczyzn. Czy poparł(a)by Pan(i) obniżenie wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i do 65 lat dla mężczyzn, jeśli wiązałoby się to z podniesieniem podatków (od dochodów osobistych – PiT lub od towarów i usług – VAT)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		14	73	13	1030
Płeć	Mężczyźni	17	74	8	487
	Kobiety	11	72	16	542
Wiek	18-24 lata	9	83	8	80
	25-34	13	78	9	199
	35-44	17	76	7	194
	45-54	17	68	16	156
	55-64	17	73	10	186
	65 lat i więcej	11	67	23	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	70	17	413
	Miasto do 19 999	14	72	14	149
	20 000 - 99 999	13	75	11	202
	100 000 - 499 999	17	77	6	163
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	15	78	7	103
	Podstawowe / gimnazjalne	11	67	22	203
	Zasadnicze zawodowe	20	68	12	252
	Średnie	12	77	11	314
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	13	79	8	260
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	12	78	10	100
	Średni personel, technicy	20	77	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	7	85	8	65
	Pracownicy usług	7	89	3	83
	Robotnicy wykwalifikowani	24	67	9	134
	Robotnicy niewykwalifik.	18	75	7	46
	Rolnicy	18	70	12	45
	Pracujący na własny rach.	4	82	15	43
	Bezrobotni	21	68	12	66
	Emeryci	13	66	20	246
	Renciści	8	67	25	57
	Uczniowie i studenci	6	86	8	48
Gospodynie domowe i inni	19	67	14	57	
Pracuje w:	inst. państw. publicznej	15	74	11	147
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	12	82	5	108
	sekt. prywat. poza rolnict.	14	78	7	263
	prywatnym gosp. rolnym	21	68	11	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	10	69	22	121
	Od 650 zł do 999 zł	15	68	16	132
	Od 1000 zł do 1399 zł	18	70	12	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	18	71	11	142
	2000 zł i więcej	17	77	6	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	17	70	13	67
	Średnie	13	71	15	441
	Dobre	14	75	10	522
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	68	12	46
	Raz w tygodniu	15	71	14	451
	1-2 razy w miesiącu	9	72	19	171
	Kilka razy w roku	17	77	7	225
	W ogóle nie uczestniczy	12	80	8	131
Poglądy polityczne	Lewica	10	87	3	145
	Centrum	16	76	8	263
	Prawica	16	69	15	346
	Trudno powiedzieć	12	68	20	260

Tabela 11

		Obniżenie wieku emerytalnego stanowi dodatkowe poważne obciążenie dla budżetu państwa związane z koniecznością przeznaczenia większej ilości pieniędzy na wypłatę emerytur. Jeżeli ze względu na stan finansów państwa obniżenie wieku emerytalnego byłoby możliwe tylko pod dodatkowymi warunkami, to który z tych warunków, z Pana(i) punktu widzenia, w największym stopniu byłby do zaakceptowania?		
		Znaczące obniżenie wysokości świadczeń emerytalnych w stosunku do zarobków	Zniesienie lub znaczne ograniczenie możliwości dorabiania do emerytury	Wprowadzenie dodatkowego wymogu posiadania 35 lat stażu ubezpieczeniowego (zawierającego okresy składkowe i nieskładkowe) dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn
		%	%	%
Ogółem		4	16	48
Płeć	Mężczyźni	3	16	50
	Kobiety	5	17	45
Wiek	18-24 lata	8	25	37
	25-34	7	16	47
	35-44	4	16	53
	45-54	4	15	46
	55-64	2	17	51
	65 lat i więcej	1	14	45
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	17	48
	Miasto do 19 999	2	17	34
	20 000 - 99 999	5	16	52
	100 000 - 499 999	6	20	46
	500 000 i więcej mieszk.	1	10	60
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	16	39
	Zasadnicze zawodowe	4	15	48
	Średnie	4	22	44
	Wyższe	5	10	58
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	5	9	62
	Średni personel, technicy	4	19	55
	Pracownicy adm.-biurowi	7	6	51
	Pracownicy usług	5	21	43
	Robotnicy wykwalifikowani	1	19	47
	Robotnicy niewykwalifik.	4	20	37
	Rolnicy	8	17	56
	Pracujący na własny rach.	7	9	53
	Bezrobotni	3	29	42
	Emeryci	1	13	49
	Renciści	5	19	41
	Uczniowie i studenci	3	21	37
	Gospodynie domowe i inni	14	20	35
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	12	57
	społce właścicieli prywatnych i państwa	3	15	51
	sekt. pryw. poza rolnict.	4	16	47
	prywatnym gosp. rolnym	7	18	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	4	23	34
	Od 650 zł do 999 zł	3	15	50
	Od 1000 zł do 1399 zł	2	16	52
	Od 1400 zł do 1999 zł	3	24	46
	2000 zł i więcej	6	12	55
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	13	42
	Średnie	4	17	44
	Dobre	4	16	51
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	15	39
	Raz w tygodniu	5	16	49
	1-2 razy w miesiącu	4	16	46
	Kilka razy w roku	3	16	50
	W ogóle nie uczestniczy	4	18	41
Poglądy polityczne	Lewica	6	18	52
	Centrum	4	18	49
	Prawica	4	16	52
	Trudno powiedzieć	4	14	39

Tabela 11 (cd.)

		Obniżenie wieku emerytalnego stanowi dodatkowe poważne obciążenie dla budżetu państwa związane z koniecznością przeznaczenia większej ilości pieniędzy na wypłatę emerytur. Jeżeli ze względu na stan finansów państwa obniżenie wieku emerytalnego byłoby możliwe tylko pod dodatkowymi warunkami, to który z tych warunków, z Pana(i) punktu widzenia, w największym stopniu byłby do zaakceptowania?			Liczba osób
		Podniesienie podatków (od dochodów osobistych - PiT lub od towarów i usług -VAT)	Trudno powiedzieć	Żadne	
		%	%	%	
Ogółem		5	20	7	1029
Płeć	Mężczyźni	6	19	6	486
	Kobiety	4	22	7	543
Wiek	18-24 lata	5	19	5	80
	25-34	5	18	7	200
	35-44	8	13	6	194
	45-54	6	18	11	157
	55-64	4	18	8	185
	65 lat i więcej	3	34	2	212
Miejsce zamieszkania	Wieś	3	23	5	413
	Miasto do 19 999	7	29	11	149
	20 000 - 99 999	3	16	8	200
	100 000 - 499 999	6	15	7	163
	500 000 i więcej mieszk.	11	13	5	104
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	34	4	202
	Zasadnicze zawodowe	5	22	6	252
	Średnie	4	17	9	313
	Wyższe	7	14	7	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	13	5	100
	Średni personel, technicy	7	7	8	40
	Pracownicy adm.-biurowi	6	22	9	64
	Pracownicy usług	6	16	9	84
	Robotnicy wykwalifikowani	8	18	6	134
	Robotnicy niewykwalifik.	5	16	18	46
	Rolnicy	3	11	4	45
	Pracujący na własny rach.	2	14	16	43
	Bezrobotni	7	17	1	66
	Emeryci	2	31	4	246
	Renciści	1	28	6	57
	Uczniowie i studenci	6	27	6	48
	Gospodynie domowe i inni	9	16	6	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	7	11	9	148
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	8	16	7	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	18	9	263
	prywatnym gosp. rolnym	5	12	4	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	8	29	2	121
	Od 650 zł do 999 zł	7	20	6	132
	Od 1000 zł do 1399 zł	6	20	5	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	2	19	7	141
	2000 zł i więcej	4	16	7	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	5	26	7	67
	Średnie	6	22	8	441
	Dobre	5	19	6	521
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1	32	9	44
	Raz w tygodniu	5	21	4	451
	1-2 razy w miesiącu	5	24	5	171
	Kilka razy w roku	6	17	8	226
	W ogóle nie uczestniczy	7	16	14	130
Poglądy polityczne	Lewica	3	13	9	145
	Centrum	7	14	7	263
	Prawica	5	20	4	348
	Trudno powiedzieć	4	31	8	258

Tabela 12

		Mówi się czasem o tzw. emeryturach obywatelskich. Rozwiązanie to polega na tym, że państwo gwarantuje każdemu obywatelowi minimalną emeryturę na bardzo niskim, minimalnym poziomie. Obywatele sami dbają o dodatkowe zabezpieczenie na starość. Czy podoba się Panu(i) to rozwiązanie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		31	60	9	1032
Płeć	Mężczyźni	32	61	7	487
	Kobiety	31	58	11	544
Wiek	18-24 lata	45	51	4	80
	25-34	34	62	4	200
	35-44	33	60	8	194
	45-54	26	66	8	157
	55-64	29	62	9	186
	65 lat i więcej	29	53	18	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	62	11	413
	Miasto do 19 999	24	67	9	149
	20 000 - 99 999	34	57	8	202
	100 000 - 499 999	36	56	8	164
	500 000 i więcej mieszk.	41	50	9	104
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	26	58	16	203
	Zasadnicze zawodowe	30	63	7	252
	Średnie	29	64	6	315
	Wyższe	39	52	9	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	41	49	10	100
	Średni personel, technicy	19	81		40
	Pracownicy adm.-biurowi	32	61	7	65
	Pracownicy usług	26	69	5	84
	Robotnicy wykwalifikowani	29	64	7	134
	Robotnicy niewykwalifik.	25	70	5	46
	Rolnicy	37	57	6	45
	Pracujący na własny rach.	35	56	8	43
	Bezrobotni	39	54	7	66
	Emeryci	28	57	15	246
	Renciści	19	56	25	57
	Uczniowie i studenci	38	58	4	48
	Gospodynie domowe i inni	42	56	2	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	29	61	10	148
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	33	64	3	109
	sekt. prywat. poza rolnict.	31	63	6	263
	prywatnym gosp. rolnym	36	59	5	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	28	63	9	121
	Od 650 zł do 999 zł	36	57	6	132
	Od 1000 zł do 1399 zł	30	61	9	151
	Od 1400 zł do 1999 zł	40	50	11	142
	2000 zł i więcej	32	59	8	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	63	16	67
	Średnie	27	63	10	442
	Dobre	36	56	7	523
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	44	51	5	46
	Raz w tygodniu	33	57	10	451
	1-2 razy w miesiącu	29	62	9	172
	Kilka razy w roku	27	63	10	226
	W ogóle nie uczestniczy	32	60	8	131
Poglądy polityczne	Lewica	31	63	6	145
	Centrum	31	63	7	263
	Prawica	37	55	8	348
	Trudno powiedzieć	24	62	14	260